

Válek, Vlastimil

Slovakistika

In: *Slavica na Masarykově univerzitě v Brně : literární věda, jazykověda, historiografie, uměnovědy*. Dorovský, Ivan (editor). 2. dopl. a rozš. vyd. V Brně: Masarykova univerzita, 1993, pp. 50-52

ISBN 8021005890

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/126873>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ním semestru 1991 na vídeňské univerzitě o moderní české literatuře a r. 1922 konal výuku na témž pracovišti prof. Kožmín, na nově založené Slezské univerzitě v Opavě externě vyučují M. Kopecký, K. Palas a Vl. Válek. Na podkladě návrhů vypracovaných katedrou byly uděleny r. 1991 čestné doktoráty MU dr. Ludvíku Kunderovi a dr. Josefu Škvoreckému.

Po sofijském slavistickém kongresu (1988) uveřejnili členové katedry 10 monografií, 24 učebnic a skript, 22 edic, přes 200 studií, asi 260 recenzí a referátů, přes 250 populárně-naučných statí a bezpočet příspěvků v dením tisku.

Bohemistickou tematikou se nezřídka zabývali také příslušníci jiných kateder, a to zpravidla v komparaci s problematikou vlastní specializace: Uvedení si zaslouží zejména slavista I. Dorovský, rusistka D. Kšicová (→), romanisté J. Fryčer a L. Seidl, germanisté J. Munzar a J. Mareček, klasická filoložka J. Nechutová, muzikolog R. Pečman, historik J. Válka.

*Milan Kopecký
Karel Palas*

SLOVAKISTIKA

Pozornost Slovensku, jeho jazyku a literatuře, byla na filozofické fakultě věnována od jejího založení. Nejprve to byla lektorská cvičení, vedená od školního roku 1921—1922 A. Gregorem (→), který v rámci jazykových cvičení probíral s posluchači i základní díla klasické slovenské literatury. Slovenská literatura však byla vykládána také v přednáškách české literatury, přičemž se zdůrazňovaly vzájemné vztahy a styky mezi těmito literaturami. Speciální přednáška (i seminář) ze slovenské literatury byla zařazena do plánu studia ve školním roce 1934—1935; uskutečnil ji F. Wollman (→), který souběžně působil na bratislavské filozofické fakultě a dobře znal kulturní i literární prostředí slovenské. Všiml si současně slovenské literatury, takže se jeho seminář dostal na úroveň semináře kritického. S příchodem J. Vilikovského (→) (1939), který přešel do Brna z Bratislavy, se ještě více posílily možnosti pěstování literární slovakistiky na brněnské fakultě. Tomuto vývoji však zabránila druhá světová válka a uzavření českých vysokých škol. Hned ve školním roce 1946—1947 přednášel J. Vilikovský o počátcích slovenské literatury a J. Hrabák (→) se věnoval slovenské literatuře 19. století. A Grund (→) zařadil do přednášek z české literatury i výklady o literatuře slovenské, stejně jako ostatní přednášející v dalších letech (A. Závodský, D. Jeřábek, M. Kopecký, K. Palas — všichni →). Od školního roku 1950—1951 byla v plánu výuky samostatná přednáška ze slovenské literatury, kterou zprvu konal A. Závodský, později od školního roku 1953—1954 A. Gregor a od roku 1963—1964 V. Válek (→). Od školního roku 1985—1986 do šk. r. 1989—1990 byla přednáška konána společně pro filozofickou a pedagogickou fakultu. K této přednášce přistupuje i paralelní seminář literární. Výuka slovenské literatury tak do-

stala pevné místo v učebním plánu; díky tomu posluchači vypracovávají z problematiky slovenské literatury také diplomové práce. Zároveň je výuka slovenské literatury zařazena i do studia při zaměstnání (V. Válek). Pro potřeby výuky jsou vydávány čítanky ze slovenské literatury.

Největší zásluhy o rozvoj brněnské slovakistiky má A. Gregor, který působil na fakultě od jejího založení jako lektor slovenského jazyka a který se v roce 1946 habilitoval. O tom, že i na Slovensku byly tyto zásluhy oceněny, svědčí fakt, že A. Gregor byl zvolen za mimořádného člena Učené společnosti Šafárikovy (jejím členem byl i F. Wollman a J. Vilikovský) a že byl povolán do jazykozpytného odboru Matice slovenské. Gregor soustavně seznamoval českou veřejnost se slovenskou kulturou, otiskoval recenze slovenských odborných publikací i děl krásné literatury, pořádal slovenské čítanky pro školy, přispíval do odborných i populárních časopisů slovenských, pořizoval edice děl slovenské literatury. Významné jsou jeho odborné studie *Slovenské ženy a spisovatelky a jejich vztah k soudobému životu* (1927) a *Peter Jilemnický* (1931), která je jedním z prvních rozborů díla Jilemnického. Do *Dodatků Ottova Slovníku naučného nové doby* napsal Gregor většinu portrétů slovenských spisovatelů. Syntetickou práci, věnovanou slovenské literatuře, představuje metodicky výborně propracované skriptum *Slovenská literatura od Eudovíta Štúra po přítomnost* (1959).

Také další literární historikové na filozofické fakultě se věnovali problematice slovenské literatury, i když nikoli v tom rozsahu jako A. Gregor; především zkoumali otázky vzájemných vztahů mezi literaturou českou a slovenskou. A. Novák vedle ojedinelých studií o slovenských autorech zařadil do svých *Přehledných dějin literatury české* (1936—1939) výklady o slovenské literatuře, profesor J. Vilikovský plánoval vypracování dějin slovenské literatury od nejstarší doby po Štúra. Na pomezí mezi českou a slovenskou literaturou se pohybují jeho hymnologické monografie, které vydal už za pobytu v Bratislavě, stejně jako řada odborných studií. Na brněnské filozofické fakultě vznikla rozsáhlejší stať Vilikovského *K počátkům slovenské literární kritiky* (1946).

Také dnešní generace brněnských literárních historiků věnuje problematice slovenské literatury pozornost. Jsou to některé studie a recenze odborných publikací od J. Hrabáka a některé jeho příspěvky ve slovenských časopisech, otiskované od konce třicátých let (zejména se týkají starší literatury a teorie verše), studie a recenze A. Závodského, P. Pešty (→). V. Válek zpracoval do skript o české a slovenské literatuře rozsáhlý text o nové slovenské literatuře, píše recenze odborných publikací a články o slovenské memoárové literatuře. Významné místo zde zaujímá D. Jeřábek, který uveřejnil stati a studie o česko-slovenských vztazích. M. Kopecký se zaměřil na básnickou činnost Šafaříkovu a na některé jevy starší slovenské literatury, zejména v kontextu mezislovanském, a vydal vysokoškolskou učebnici o starší české a slovenské literatuře. J. Pavelka (→) se podílel na knize *O interpretácii umeleckého textu*. R. Pražák (→) se zabývá slovensko-česko-maďarskými kulturními a literárními vztahy a je autorem závažných studií, v nichž se pokouší o nové typologické pojetí českého a slovenského obrození.

Značnou měrou se na prohlubování vzájemných kontaktů mezi brněnskými a slovenskými literárními historiky podílí také činnost brněnské pobočky Literárněvědné společnosti při ČSAV. Tato vědecká společnost uskutecnila řadu odborných přednášek slovenských badatelů s diskusemi, kterých se zúčastnili nejen odborní pracovníci fakulty, ale i studenti. V Brně přednášel např. M. Pišút, K. Rosenbaum, M. Bakoš, J. Čapkovič, J. Poliak, Z. Rampák, M. Kusá, V. Mikula, M. Tomčík, J. Števíček aj. Brněnští odborníci zase přednášejí v Literárnovědné společnosti při SAV v Bratislavě a zúčastňují se aktivně vědeckých konferencí pořádaných filozofickou fakultou v Bratislavě a Slovenskou akademií věd. Vědeckých konferencí, pořádaných filozofickou fakultou v Brně, zúčastňují se také slovenští literární historikové a teoretikové. K prohlubování vzájemných styků přispívají také besedy se slovenskými spisovateli, konané na filozofické fakultě, a besedy se slovenskými vysokoškolskými pracovníky. Kromě toho na filozofické fakultě tradičně studují posluchači ze Slovenska a byli zde také vyškoleni někteří vědečtí aspiranti ze Slovenska (např. A. Popovič u F. Wollmana).

Vlastimil Válek

LITERÁRNĚVĚDNÁ RUSISTIKA

Katedra ruské a sovětské literatury a slovanských literatur patří mezi relativně mladá pedagogická a vědeckovýzkumná pracoviště filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Literárněvědná rusistika a slavistika se zde formuje po druhé světové válce, i když její počátky se utvářely již v období mezi dvěma světovými válkami.

Vznik ruského oddělení při semináři pro slovanskou filologii je spjat s příchodem bývalého profesora oděské univerzity S. G. Vilinského (→) na filozofickou fakultu (1923). Na ustavení tohoto oddělení mají zásluhu profesori V. Vondrák (→) a S. Souček (→). Přestože Vilinskij byl svým vzděláním badatel spíše jazykovědného zaměření, věnoval pozornost literárněvědné problematice, zejména medievalistice, později pak i ruské literatuře 18. a 19. století i přelomu 19. a 20. století. Širší literárněvědné slavistické zájmy Vilinského dosvědčuje i monografie P. J. Todorov, která vznikla z vděčnosti k první hostitelské zemi Vilinského — Bulharsku (1933).

Základy literárněvědné slavistiky na filozofické fakultě v Brně kladl J. Horák (→), žák J. Polívky, který zde působil od ledna 1923 jako mimořádný profesor srovnávacích dějin slovanských literatur až do zimního semestru 1927, kdy přešel na filozofickou fakultu Univerzity Karlovy do Prahy jako nástupce J. Máchala. Již tehdy vznikly v Brně pod vedením J. Horáka disertační nebo státní práce se srovnávací mezislovanskou tematikou.

Počátkem studijního roku 1928/29 přišel do Brna z Bratislavy F. Wollman (→), řádný profesor srovnávacích dějin slovanských literatur, který na brněnské univerzitě působil až do svého odchodu do důchodu v roce 1959